

Lífeyrissjóður bankamanna

Ársreikningur

2015

Lífeyrissjóður bankamanna
Skiopholti 50b
105 Reykjavík
Kt. 510169-4259

Lífeyrissjóður bankamanna

Ársreikningur

2015

Efnisyfirlit

Áritun endurskoðenda	2
Skýrsla stjórnar	3-4
Áritun stjórnar	5

Ársreikningur Hlutfallsdeildar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	6
Efnahagsreikningur	7
Yfirlit um sjóðstreymi	8
Skýringar	9-20

Ársreikningur Aldursdeildar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	21
Efnahagsreikningur	22
Yfirlit um sjóðstreymi	23
Skýringar	24-36

Sameiginlegt yfirlit

Deildaskipt yfirlit um breytingu á hreinni eign	37
Deildaskiptur efnahagsreikningur	38

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs bankamanna

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs bankamanna fyrir árið 2015. Ársreikningurinn er í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild. Hlutfallsdeildin hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir og aðrar skýringar. Aldursdeildin hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir og aðrar skýringar.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög og reglur um ársreikninga. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er varðandi gerð og framsetningu ársreiknings, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Ábyrgð endurskoðanda

Ábyrgð okkar felst í því áliti sem við látum í ljós á ársreikningnum á grundvelli endurskoðunarinnar. Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Samkvæmt þeim ber okkur að fara eftir settum siðareglum, skipuleggja og haga endurskoðuninni þannig að nægjanleg víska fái um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka.

Endurskoðun felur í sér aðgerðir til staðfestingar á fjárhæðum og skýringum í ársreikningnum. Val endurskoðunaraðgerða byggir á faglegu mati endurskoðandans, meðal annars á þeirri hættu að verulegir annmarkar séu á ársreikningnum, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka. Við áhættumatið er tekið tillit til þess innra eftirlits lífeyrissjóðsins sem varðar gerð og framsetningu ársreikningsins, til þess að skipuleggja viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki til þess að gefa álit á virkni innra eftirlits sjóðsins. Endurskoðun felur einnig í sér mat á þeim reikningsskilaaðferðum og matsaðferðum sem stjórnendur nota við gerð ársreikningsins sem og mat á framsetningu hans í heild.

Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Álit

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af breytingu á hreinni eign lífeyrissjóðsins á árinu 2015, efnahag hans 31. desember 2015 og breytingu á handbæru fé á árinu 2015, í samræmi við lög um ársreikninga og settar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Kópavogur, 14. mars 2016

Deloitte ehf.

Knútur Þórhallsson

endurskoðandi

Skýrsla stjórnar

Stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna var þannig skipuð í lok ársins 2015: Friðbert Traustason, Sigurjón Gunnarsson og Þóra Valný Yngvadóttir kjörin á ársfundi sem fulltrúar sjóðfélaga, Bergþóra Sigurðardóttir tilnefnd af bankaráði Landsbankans h.f., Ásta H. Bragadóttir tilnefnd af bankaráði Seðlabanka Íslands og Helgi H. Steingrímsson tilnefndur af aðildarfyrirtækjum sameiginlega. Stjórnin hefur skipt með sér verkum með þeim hætti að Friðbert er formaður og Bergþóra varaformaður.

Starfsmenn sjóðsins eru Tryggvi Tryggvason, framkvæmdastjóri, Halldór Emil Sigtryggsson, sérfræðingur, Hulda Björk Guðmundsdóttir, ritari og Margrét Björk Jóhannsdóttir, fulltrúi.

Í árslok greiddi sjóðurinn 1.199 aðilum lífeyri, þar af 946 úr Hlutfallsdeild en 253 úr Aldursdeild. Voru lífeyrisgreiðslur ársins kr. 2.190,4 milljónir úr Hlutfallsdeild en kr. 256,6 milljónir úr Aldursdeild. Á árinu áður voru lífeyrisgreiðslur alls kr. 2.295,7 milljónir úr Hlutfallsdeild og 217,7 úr Aldursdeild og nemur lækkun milli ára í Hlutfallsdeild 4,6% sem skýrist einkum af lækkun réttinda. Hækkun á milli ára í Aldursdeild nemur 17,9%.

Í árslok greiddu 2.111 sjóðfélagar iðgjöld til sjóðsins, þar af 202 í Hlutfallsdeild og 1.909 í Aldursdeild. Í árslok 2014 greiddu 241 sjóðfélagi iðgjöld í Hlutfallsdeild og 1.927 í Aldursdeild eða alls 2.168. Í lok ársins áttu 6.444 sjóðfélagar geymd réttindi til lífeyris og 2.287 áttu rétt til endurgreiðslu iðgjalda.

Lán til sjóðfélaga á árinu

Á árinu voru samþykktar 13 lánveitingar til sjóðfélaga, alls að fjárhæð kr. 196,4 milljónir. Meðalfjárhæð var því kr. 15,1 milljónir en var á árinu áður kr. 11,8 milljónir. Hámarkslánsfjárhæð er nú kr. 35 milljónir og nær lánsréttur til allra þeirra sem eiga réttindi hjá sjóðnum. Verðtrygðir vextir eru nú 3,5%, breytilegir skv. ákvörðun stjórnar sjóðsins á hverjum tíma.

Fjárfestingarstefna og eignastýringarsamningar

Fjárfestingarstefna sjóðsins er varfærin og miðar að því að ná sem bestri ávöxtun innan þeirra marka um áhættu sem hvor deild setur sér. Fjárfestingarstefna Hlutfallsdeildar tekur mið af aldurssamsetningu deildarinnar og er því með áhættuminni og íhaldssamari stefnu. Í fjárfestingarstefnu Hlutfallsdeildar er áherslan á skuldabréf og víxla með ábyrgð ríkissjóðs, 60% og innlán 20%. Auk þess er fjárfest í skuldabréfum sveitarfélaga, lánastofnana og annarra innlendra aðila. Stefnt er að því að hlutabréf og hlutdeildarskírteini séu aðeins um 5% af eignasafni Hlutfallsdeildar. Í Aldursdeild er fjöldi aðila sem greiða iðgjöld til deildarinnar mun hærri en fjöldi aðila á lífeyri og tekur fjárfestingarstefnan mið af því. Fjárfestingarstefna Aldursdeildar stefnir að eignasafni sem er 35% í skuldabréfum og víxlum með ábyrgð ríkissjóðs, 21% í innlendum hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum, 15% í innlánnum og 9% í erlendum verðbréfum. Auk þess er fjárfest í skuldabréfum sveitarfélaga, lánastofnana og annarra innlendra aðila.

Fjárfestingarstefna er birt á heimasíðu sjóðsins. Helstu breytingar síðustu ára hafa falist í nokkurri aukningu á heimild til fjárfestingar í innlendum hlutabréfum hjá Aldursdeild. Fjárfestingarstefna beggja deilda er endurskoðuð reglulega.

Á árinu var heldur dregið úr vægi útvistaðrar eignastýringar í heildareignum sjóðsins og er það nú 3% hjá Hlutfallsdeild og 4% hjá Aldursdeild. Þá er um 80% af hlutabréfaeign deildanna í sjóðum sem beita virkri stýringu.

Staða sjóðsins og ávöxtun

Hrein raunávöxtun á árinu 2015 var 4,84% í Hlutfallsdeild en 7,86% í Aldursdeild. Í lok árs 2015 voru heildareignir Lífeyrissjóðs bankamanna kr. 67.592 milljónir sem skiptast þannig að í Hlutfallsdeild voru eignir alls kr. 37.121 milljónir eða 54,9% og í Aldursdeild kr. 30.471 milljónir eða 45,1%.

Á árinu kom til framkvæmda leiðrétting réttinda hjá Hlutfallsdeild sem samþykkt var á ársfundi sjóðsins í mars 2014. Fól hún í sér lækkun réttinda um 9,65% með það að markmiði að koma tryggingafræðilegri stöðu deildarinnar í jafnvægi.

Skýrsla stjórnar (framhald)

Fyrir liggur tryggingafræðileg úttekt á skuldbindingum sjóðsins miðað við 31. desember 2015. Samkvæmt niðurstöðum hennar voru áfallnar skuldbindingar í Hlutfallsdeild kr. 39.046,9 milljónir en í Aldursdeild kr. 30.880,5 milljónir. Alls er því um að ræða kr. 69.927,4 milljónir. Sé hins vegar litið til framtíðarréttar eru heildarskuldbindingar Hlutfallsdeildar kr. 40.999,0 milljónir eða kr. 1.071,7 milljónir umfram eignir sem samsvarar 2,6% af skuldbindingum og heildarskuldbindingar Aldursdeildar kr. 55.861,7 milljónir eða kr. 258,6 milljónir umfram eignir sem samsvarar 0,5% af skuldbindingum.

Stjórnarhættir

Stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna leggur áherslu á góða stjórnarhætti og hefur í því skyni sett sér ítarlegar starfsreglur auk starfsreglna framkvæmdastjóra og samskipta og siðareglna fyrir stjórn og starfsmenn. Fær stjórn reglulega upplýsingar frá framkvæmdastjóra um rekstur og efnahag sjóðsins og öll viðskipti hans. Byr sjóðurinn við öflugt eftirlit ytri og innri endurskoðenda. Auk þess eru hjá sjóðnum tveir skoðunarmenn sem kosnir eru á ársfundi og gera mánaðarlega kannanir á helstu starfsháttum sjóðsins. Á vegum stjórnar er starfandi þriggja manna endurskoðunarnefnd, skipuð tveimur stjórnarmönnum og einum aðila óháðum stjórn. Þá starfar fyrir stjórn sérstakur regluvörður sem hefur eftirlit með verðbréfavíðskiptum stjórnar og starfsmanna. Ný og ýtarlegri áhættustefna var samþykkt á árinu.

Málefni Hlutfallsdeildar

Í samræmi við ályktun ársfundar lífeyrissjóðsins 2015 aflaði stjórn lögfræðiálits sem tekur á tilteknum atriðum er varða uppgjör á ábyrgð aðildarfyrirtækja sjóðsins frá 1997 og þróun á tryggingafræðilegri stöðu Hlutfallsdeildar sjóðsins frá þeim tíma. Fyrir liggur að forsendur er varða lífeyristökualdur og nýtingu svokallaðrar 95 ára reglu gengu ekki eftir og hefur kostnaður sjóðsins vegna þessa orðið verulega hærri en gert var ráð fyrir. Í álitinu, sem kynnt var sjóðfélögum Hlutfallsdeildar á aukafundi í október 2015, er einkum fjallað um hvort hugsanlegt sé að ná fram ógildingu ofangreinds samkomulags að hluta til vegna brostinna forsendna eða þess að ósanngjarnt sé að byggja á samkomulaginu skv. 36. gr. samningalaga. Er ein niðurstaðna álitsins að lögfræðileg rök standi til þess, þó einnig séu til staðar álitæfni. Í framhaldinu var óskað eftir viðræðum við aðildarfélög lífeyrissjóðsins og leitað eftir samkomulagi um lausn málsins og funduðu fulltrúar lífeyrissjóðsins með forsvarsmönnum aðildarfélaganna hvers um sig. Í kjölfar þeirra funda er ekki talið líklegt að samkomulag náist og mun koma til kasta sjóðfélaga að ákveða hvort leitað verður atbeina dómstóla til að fá skorið úr um réttarstöðu lífeyrissjóðsins.

Önnur mál

Ýmis mál voru til umfjöllunar hjá stjórninni en hún hélt ellefu bókaða fundi á árinu. Í september 2015 lét Ólafur Kr. Valdimarsson af störfum sem framkvæmdastjóri að eigin ósk og var Tryggvi Tryggvason ráðinn framkvæmdastjóri í hans stað. Tryggvi er víðskiptafræðingur frá Háskóla Íslands og með MSc gráðu í fjármálum frá University of Strathclyde í Glasgow. Tryggvi er með 15 ára starfsreynslu úr fjármála- og bankageiranum, hefur lokið prófi í verðbréfavíðskiptum og staðist hæfispróf fjármálaeftirlitsins fyrir framkvæmdastjóra lífeyrissjóðs. Eru Ólafi færðar þakkir fyrir störf sín í þágu sjóðsins síðustu ár.

Skoðunarmenn sjóðsins og innri endurskoðendur hafa skilað af sér skýrslum vegna ársins 2015. Er það mat skoðunarmanna að fagleg vinnubrögð hjá sjóðnum séu í góðu lagi og að leitast sé við að fylgja lögum, reglugerðum og öðrum fyrirmælum, en álit innri endurskoðenda gefur til kynna að innra eftirlit sjóðsins sé með ágætum.

Sjóðurinn hefur aðsetur að Skipholti 50b Reykjavík, sími 569 0900, símbréf 569 0909, tölvupóstfang lifbank@lifbank.is, veffang er www@lifbank.is. Skuldabréf sjóðsins eru til afgreiðslu í útibúi Landsbankans h.f. við Austurstræti.

Áritun stjórnar

Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs bankamanna staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2015 með undirritun sinni.

Reykjavík, 14. mars 2016

Stjórn

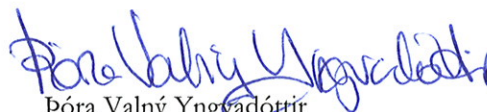

Friðbert Traustason

Bergþóra Sigurðardóttir

Ásta H. Bragadóttir

Helgi H. Steingrímsson

Sigurjón Gunnarsson

Þóra Valný Yngvadóttir

Framkvæmdastjóri

Tryggvi Tryggvason

Hlutfallsdeild

Ársreikningur

2015

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2015

	Skýr.	2015	2014
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		41.028.460	49.756.841
Iðgjöld launagreiðenda		154.555.993	184.388.880
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		(6.556.840)	(3.548.113)
		<u>189.027.613</u>	<u>230.597.608</u>
Lífeyrir			
Lífeyrir	3	2.190.395.414	2.295.723.310
Annar beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		1.762.795	2.422.636
		<u>2.192.158.209</u>	<u>2.298.145.946</u>
Fjárfestingartekjur			
Tekjur af eignarhlutum		58.274.096	7.206.988
Vaxtatekjur og gengismunur	5	2.434.864.021	1.935.632.550
Breytingar á niðurfærslu	10	11.785.727	25.081.602
		<u>2.504.923.844</u>	<u>1.967.921.140</u>
Fjárfestingargjöld			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		14.961.610	14.355.133
Önnur fjárfestingargjöld	6	8.343.818	9.157.408
		<u>23.305.428</u>	<u>23.512.541</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		72.505.167	69.566.131
Hlutdeild aðildarfyrirtækja í rekstrarkostnaði	19	(42.286.059)	(41.854.158)
		<u>30.219.108</u>	<u>27.711.973</u>
Aðrar tekjur	16	20.242.780	19.376.712
Hækkun/(lækkun) á hreinni eign fyrir óreglulega liði		468.511.492	(131.474.999)
Óreglulegar tekjur og gjöld			
Óreglulegar tekjur		0	27.815.733
Hækkun/(lækkun) á hreinni eign á árinu		468.511.492	(103.659.266)
Hrein eign frá fyrra ári		<u>36.652.607.172</u>	<u>36.756.266.438</u>
Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris		<u>37.121.118.664</u>	<u>36.652.607.172</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2015

	Skýr.	31.12.2015	31.12.2014
Eignir			
Fjárfesting			
Verðbréf með breytilegum tekjum	7	1.289.171.563	955.512.511
Verðbréf með föstum tekjum	8	26.222.049.432	26.347.858.607
Veðlán	9	697.673.084	838.426.174
Bankainnistæður	18	8.389.262.756	7.922.421.065
		<u>36.598.156.835</u>	<u>36.064.218.357</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		12.631.086	13.902.856
Aðrar kröfur		1.557.800	0
		<u>14.188.886</u>	<u>13.902.856</u>
Aðrar eignir			
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	4	875.095	1.405.050
Sjóður og veltiinnlán		511.875.762	576.024.867
		<u>512.750.857</u>	<u>577.429.917</u>
Eignir		<u>37.125.096.578</u>	<u>36.655.551.130</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Aðrar skuldir	17	3.977.914	2.943.958
Skuldir		<u>3.977.914</u>	<u>2.943.958</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris alls		<u>37.121.118.664</u>	<u>36.652.607.172</u>

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2015

	2015	2014
Inngreiðslur		
Iðgjöld	190.299.383	231.066.935
Fjárfestingartekjur	1.087.014.644	1.173.935.969
Afborganir verðbréfa	1.093.307.956	1.039.723.221
Seld verðbréf með breytilegum tekjum	659.377.914	235.716.082
Seld verðbréf með föstum tekjum	727.840.477	2.141.566.681
Lækkun á bankainnstæðum	0	653.074.755
Aðrar inngreiðslur	62.528.839	89.046.603
	<u>3.820.369.213</u>	<u>5.564.130.246</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	2.192.158.209	2.338.607.266
Fjárfestingargjöld	23.305.428	14.355.133
Rekstrarkostnaður án afskrifta	71.317.461	73.231.156
	<u>2.286.781.098</u>	<u>2.426.193.555</u>
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarri fjárfestingu	<u>1.533.588.115</u>	<u>3.137.936.691</u>
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting		
Kaup á verðbréfum með breytilegum tekjum	677.163.283	857.043.119
Kaup á verðbréfum með föstum tekjum	873.315.408	2.206.267.370
Ný veðlán og útlán	47.144.267	12.446.086
Aðrar fjárfestingar	114.262	349.823
	<u>1.597.737.220</u>	<u>3.076.106.398</u>
(Lækkun)/hækkun á sjóði og veltiinnlánnum	(64.149.105)	61.830.293
Sjóður og veltiinnlán í ársbyrjun	<u>576.024.867</u>	<u>514.194.574</u>
Sjóður og veltiinnlán í árslok	<u>511.875.762</u>	<u>576.024.867</u>

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Sjóðurinn starfar í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild og skulu allir starfsmenn aðildarfyrirtækja sjóðsins, sem náð hafa 16 ára aldri, vera sjóðfélagar meðan þeir starfa hjá viðkomandi fyrirtæki. Greiddur er ellilífeyrir, örorkulífeyrir, makalífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrisréttindi

Réttindi til lífeyris ráðast af starfshlutfalli og starfstíma svo og launum seinustu 5 ára. Lífeyrisgreiðslur eru verðtryggðar og fylgja vísitölu neysluverðs. Taka eftirlauna getur hafist við 65 ára aldur eða fyrr ef aldur og starfsaldur ná 95 árum. Að öðru leyti eru réttindi óháð aldri sjóðfélaga. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 50% eða meira. Andist sjóðfélagi, eiga eftirlifandi maki og börn rétt á lífeyri úr sjóðnum. Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda.

Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Árlega er gerð tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins og getur hún haft áhrif á lífeyrisréttindi, því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvæmt nánari ákvæðum laganna. Skylduáðild er að lífeyrissjóðnum og er kveðið á um iðgjald til sjóðsins í kjarasamningum SSF og viðsemjanda þess. Launamönnum SSF sem greiða til þessarar deildar sjóðsins ber að greiða 4% af grunnlaunum sínum á móti 14,4% framlagi atvinnurekenda eða samtals 18,4% sem kallast lágmarksíðgjald.

Fjárvarsla

Einn fjárvörsluáðili sá um vörslu og ávöxtun á hluta af verðbréfasafni sjóðsins samkvæmt sérstökum samningum. Í árslok 2015 voru 1.254,2 milljónir króna í fjárvörslu hjá ALM fjármálaráðgjöf hf. Í efnahagsreikningi er safnið greint niður á viðeigandi eignir og skuldir. (2014: 1.179,6 m.kr.)

2. Reikningskilaaðferðir

Grundvöllur reikningskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög um ársreikninga og lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Á árinu 2015 setti Fjármálaeftirlitið nýjar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 335/2015. Samkvæmt nýju reglunum mun framsetning á ýmsum atriðum í ársreikningi lífeyrissjóða breytast og kröfur um upplýsingagiöf í skýringum ársreikninga aukast. Lífeyrissjóður bankamanna nýtir sér heimild í 52. gr. nýrra reglna um að gera ársreikning 2015 í samræmi við eldri reglur nr. 55/2000, eða með hliðstæðum hætti og árið áður.

Eignir hafa verið metnar og færðar niður með hliðsjón af tapshættu. Niðurfærslan nemur um 1,1% af eignasafninu. Nánari sundurlíðun á niðurfærslu er að finna í skýringu 9.

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2015	2014	31.12.2015	31.12.2014
Sterlingspund (GBP).....	201,58	192,63	191,59	197,18

Skýringar

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð þegar þau leiða til ávinnslu réttinda sjóðfélaga hjá sjóðnum. Óinnheimt iðgjöld í árslok eru eignfærð sem kröfur á launagreiðendur.

Lífeyrir

Lífeyrir er gjaldfærður í yfirliti um breytingu á hreinni eign þegar hann fellur til.

Skráning tekna

Undir tekjur af eignarhlutum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum, bæði vegna breytinga á gengi bréfanna og gengi íslensku krónunnar.

Undir vaxtatekjur og gengismun falla vaxtatekjur af verðbréfum með föstum tekjum, veðlánum, auk vaxtatekna af iðgjöldum og bankainnstæðum. Þá fellur undir þennan lið gengismunur af verðbréfum með föstum tekjum í erlendum gjaldmiðlum og breytingar á gengi innlendra og erlendra hlutdeildarskírteina.

Rekstrarkostnaður

Rekstrarkostnaði sjóðsins er skipt á fjárfestingargjöld og rekstrarkostnað eftir því hvort um er að ræða kostnað við eignaumsýslu eða annan rekstur sjóðsins.

Verðbréf

Verðbréfaeign sjóðsins skiptist í verðbréf með breytilegum tekjum, verðbréf með föstum tekjum, og veðlán. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestingar eru eftirfarandi:

Verðbréf með breytilegum tekjum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf með breytilegum tekjum eða verðbréf sem háð eru afkomu útgefanda. Þau verðbréf með breytilegum tekjum sem skráð eru á skipulegum verðbréfamarkaði eru eignfærð á markaðsverði í árslok, en það telst vera verðið á síðasta skráningardegi ársins. Óskráð bréf eru metin á kaupverði eða áætluðu markaðsverði ef það liggur fyrir með áreiðanlegum hætti.

Verðbréf með föstum tekjum eru framseljanleg skuldabréf og önnur verðbréf með föstum tekjum sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtavíðmiðun. Verðbréf með föstum tekjum eru færð til eignar miðað við ávöxtunarkröfu þeirra á kaupdegi. Skuldabréf með víðmiðun við hlutabréfavísitölur eru hins vegar færð við markaðsvirði.

Rekstrarfjármunir

Rekstrarfjármunir eru færðir til eignar á kostnaðarverði að frádregnum afskriftum. Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundradshluti af kostnaðarverði miðað við eignarhaldstíma á árinu að teknu tilliti til væntanlegs hrakvirkis.

Skýringar

3. Lífeýrir

Lífeýrir greinist þannig:

	2015	2014
Ellilífeyrir	1.817.375.403	1.875.264.511
Örorkulífeyrir	141.891.473	173.514.064
Makalífeyrir	224.151.180	238.695.548
Barnalífeyrir	563.056	649.680
Dánarbætur.....	6.414.302	7.599.507
	<u>2.190.395.414</u>	<u>2.295.723.310</u>

4. Rekstrarfjármunir

Rekstrarfjármunir greinast þannig:

	Innréttingar, áhöld og tæki
Stofnverð í ársbyrjun.....	7.250.355
Afskrifað áður	<u>(5.845.305)</u>
Bókfært verð í ársbyrjun.....	1.405.050
Viðbót á árinu.....	114.262
Flutt yfir til Aldursdeildar.....	(490.467)
Afskrifað á árinu	<u>(153.750)</u>
Bókfært verð í árslok.....	<u>875.095</u>
Afskriftarhlutföll	20%

5. Vaxtatekjur og gengismunur

Vaxtatekjur, verðbætur og gengismunur greinast þannig:

	2015	2014
Af verðbréfum með breytilegum tekjum	261.140.306	23.970.945
Af verðbréfum með föstum tekjum	1.656.358.410	1.477.578.812
Af veðlánnum	45.294.507	41.935.983
Af innlánssamningum	466.841.691	387.693.355
Af bankainnstæðum	5.229.107	4.453.455
	<u>2.434.864.021</u>	<u>1.935.632.550</u>

6. Fjárfestingargjöld

Fjárfestingargjöld greinast þannig:

	2015	2014
Þóknanir vegna verðbréfavíðskipta	536.388	1.880.753
Önnur fjárfestingargjöld	7.807.430	7.276.655
	<u>8.343.818</u>	<u>9.157.408</u>

Lífeyrissjóðurinn fjárfestir í ýmsum sjóðum þar sem kostnaður vegna umsýslu er gjaldfærður og leiðir það til lægri fjárfestingartekna hjá Lífeyrissjóði bankamanna. Þessi kostnaður liggur í sumum tilfellum fyrir en er áætlaður í öðrum. Alls er áætlað að þessi kostnaður geti verið um 15,2 millj. kr. á árinu 2015, vegna verðbréfaeignar Hlutfallsdeildar og skiptist þannig:

	2015
Umsýsluþóknun vegna eignaumsýslu - innlendir sjóðir	<u>15.240.073</u>

Skýringar

7. Verðbréf með breytilegum tekjum

Verðbréf með breytilegum tekjum greinast þannig:

	2015	2014
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum	349.885.180	245.530.085
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum	939.286.383	709.982.426
	<u>1.289.171.563</u>	<u>955.512.511</u>

Eignarhlutar í innlendum félögum greinast þannig:

	Hlutdeild	2015	2014
Skráð félög:			
Síminn hf.....	óveruleg	154.166.917	120.820.868
Óskráð félög:			
Edda slhf.....	2,00%	66.069.676	22.900.000
Horn II slhf.....	1,17%	101.262.106	84.996.255
Önnur hlutabréf.....		28.386.481	16.812.962
		<u>195.718.263</u>	<u>124.709.217</u>
Hlutabréfacign alls		<u>349.885.180</u>	<u>245.530.085</u>

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

	2015	2014
Innlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum:		
Landsbankinn - Fyrirtækjabréf.....	10.462.475	4.789.127
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfasjóður.....	30.000.000	30.000.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum skuldabréfasjóðum alls	<u>40.462.475</u>	<u>34.789.127</u>
Innlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:		
Landsbankinn - Úrvalsbréf.....	219.657.534	147.328.767
Landsbankinn - Öndvegisbréf.....	222.797.706	150.266.035
Júpiter - Innlend hlutabréf.....	159.186.440	112.544.910
Kaupþing - ÍS-15.....	167.059.268	114.831.321
Hlutdeildarskírteini í innlendum hlutabréfasjóðum alls	<u>768.700.948</u>	<u>524.971.033</u>
Önnur hlutdeildarskírteini:		
Landsbankinn - Veltubréf.....	130.122.960	150.222.266
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....	<u>939.286.383</u>	<u>709.982.426</u>
Hlutdeildarskírteini alls	<u>939.286.383</u>	<u>709.982.426</u>
Verðbréf með breytilegum tekjum alls.....	<u>1.289.171.563</u>	<u>955.512.511</u>

Skýringar

8. Verðbréf með föstum tekjum

Verðbréf með föstum tekjum greinast þannig:

	2015	2014
Skuldabréf með ríkisábyrgð		
Íbúðabréf.....	21.214.262.737	21.587.435.000
Húsbréf.....	99.600.063	120.688.490
Ríkisbréf.....	396.032.220	642.375.844
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	1.495.421.447	1.675.620.316
	<u>23.205.316.467</u>	<u>24.026.119.650</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	189.007.894	182.518.872
Skuldabréf lánastofnana	826.059.830	804.768.453
Skuldabréf fyrirtækja	2.401.847.924	1.744.979.106
Niðurfærsla skuldabréfa.....	(400.182.683)	(410.527.474)
Verðbréf með föstum tekjum alls	<u>26.222.049.432</u>	<u>26.347.858.607</u>

9. Veðlán

Veðlán greinast þannig:

	2015	2014
Skuldabréf sjóðfélaga	704.700.691	846.894.718
Niðurfærsla veðskuldabréfa	(7.027.607)	(8.468.544)
	<u>697.673.084</u>	<u>838.426.174</u>

10. Niðurfærslur verðbréfa

Niðurfærsla verðbréfa greinist þannig:

	2015	2014
Niðurfærsla í ársbyrjun	418.996.017	521.736.649
Afskrifað tapað á árinu	0	(77.659.030)
Lækkun niðurfærslu á árinu.....	(11.785.727)	(25.081.602)
	<u>407.210.290</u>	<u>418.996.017</u>

Verðbréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Bókfærð niðurfærsla skiptist þannig að 7 m.kr. eru vegna veðskuldabréfa og 400,2 m.kr. vegna skuldabréfa lánastofnana.

11. Skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum

Fjárfesting skiptist þannig eftir gjaldmiðlum:

	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Verðbréf með breytilegum tekjum	1.271.965.057	17.206.506	1.289.171.563
Verðbréf með föstum tekjum	26.222.049.432	0	26.222.049.432
Veðlán	697.673.084	0	697.673.084
Innlánasamningar.....	8.389.262.756	0	8.389.262.756
	<u>36.580.950.329</u>	<u>17.206.506</u>	<u>36.598.156.835</u>

Hlutfallsleg skipting

	99,95%	0,05%	100%
--	--------	-------	------

Skipting fjárfestingar eftir erlendum gjaldmiðlum:

	Verðbréf m/ breytil. tekjum	Verðbréf m/ föstum tekjum	Hlutfall
Í GBP.....	17.206.506	0	100,0%

Skýringar

12. Markaðsverð fjárfestingar sjóðsins

Verðbréf með föstum tekjum eru eignfærð miðað við ávöxtunarkröfu á kaupdegi. Væru þessi verðbréf færð til eignar á markaðsverði væri mat þeirra 3.701 millj. kr. hærra en bókfært virði og hrein eign til greiðslu lífeyris hærri sem því nemur. Í lok árs 2014 var markaðsverð 2.240 millj. kr. hærra en bókfært virði.

13. Ábyrgðir og skuldbindingar

Sjóðurinn hefur skuldbundið Hlutfallsdeild til að leggja í sjóðina Eddu slhf., Horn II slhf., Veðskuldabréfsjóð ÍV og Horn III slhf. Samanlagðar skuldbindingar hljóða upp á 600 m.kr. Innkallaðar hafa verið 70 m.kr. af 100 m.kr. skuldbindingu í Eddu, 79 m.kr. af 100 m.kr. skuldbindingu í Horn II og 275 m.kr. af 300 m.kr. skuldbindingu í Veðskuldabréfasjóð ÍV. Óinnkallaðar skuldbindingar næstu 3-4 ára eru því áætlaðar um 176 m.kr.

14. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum Hlutfallsdeildar:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu Hlutfallsdeildar í árslok 2015 miðað við 3,5% ársvexti vantar deildina kr. 482,3 milljónir til að mæta áföllnum skuldbindingum eða -1,2% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru kr. 1.071,7 milljónir eða -2,6% af skuldbindingum.

Eignir	Áfallin skuldbinding m.kr.	Framtíðar- skuldbinding m.kr.	Heildar- skuldbinding m.kr.
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	37.121,1		37.121,1
Núvirði verðbréfa, hækkun.....	1.597,8		1.597,8
Lækkun vegna fjárfestingargjalda.....	(154,3)		(154,3)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		1.362,7	1.362,7
	<u>38.564,6</u>	<u>1.362,7</u>	<u>39.927,3</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir	31.220,6	1.449,1	32.669,7
Örorkulífeyrir.....	1.138,3	84,8	1.223,1
Makalífeyrir.....	4.829,4	134,3	4.963,7
Barnalífeyrir.....	4,5	1,8	6,3
95 ára regla.....	1.005,3	250,9	1.256,2
Endurgreiðsla iðgjalda.....	570,1	0,0	570,1
Rekstrarkostnaður	278,7	31,2	309,9
	<u>39.046,9</u>	<u>1.952,1</u>	<u>40.999,0</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(482,3)	(589,4)	(1.071,7)
Í hlutfalli af skuldbindingum	-1,24%	-30,19%	-2,61%

Skýringar

15. Rekstrargjöld

15.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2015	2014
Laun og launatengd gjöld.....	43.396.190	41.311.414
Endurskoðun	5.421.355	4.033.096
Innri endurskoðun.....	1.183.464	2.397.364
Tryggingafræðileg aðstoð.....	3.286.990	3.069.968
Önnur aðkeypt þjónusta.....	7.063.366	6.899.475
Annar kostnaður.....	27.115.413	26.209.947
	<u>87.466.777</u>	<u>83.921.264</u>

15.2 Laun og launatengd gjöld:

	2015	2014
Laun starfsfólks.....	30.873.029	28.458.534
Stjórnarlaun.....	4.570.491	4.096.175
Launatengd gjöld	7.952.670	8.756.706
	<u>43.396.190</u>	<u>41.311.414</u>

Stöðugildi að meðaltali.....	5	5
------------------------------	---	---

15.3 Laun stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar:

	2015	2014
Tryggvi Tryggvason, framkvæmdarstjóri.....	2.469.864	0
Ólafur Kr. Valdimarsson, fyrrv. framkvæmdarstjóri.....	8.968.967	7.464.613
Friðbert Traustason, stjórnarformaður.....	1.015.822	1.069.820
Landsbankinn hf. v/Bergþóru Sigurðardóttur, varaformanns.....	712.064	751.756
Helgi H. Steingrímsson.....	541.112	568.650
Sigurjón Gunnarsson.....	710.651	747.639
Þóra Valný Yngadóttir.....	541.112	568.650
Seðlabanki Íslands v/Ástu H. Bragadóttur.....	760.397	762.592
Stefán Svavarsson, formaður endurskoðunarnefndar.....	339.078	357.979
	<u>16.059.067</u>	<u>12.291.699</u>

Innifalið í launum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar eru heildarlaun og þóknunir vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins. Þá eru meðtalin hlunnindi, aukið mótframlag í séreignarsjóð og þóknun vegna starfa sem viðkomandi gegnir í krafti eignaraðildar sjóðsins sem og setu í nefndum og stjórnnum sem hann er tilnefndur í af hálfu sjóðsins ef það á við.

15.4 Þóknunir til ytri endurskoðenda sjóðsins:

	2015	2014
Þóknun fyrir endurskoðun.....	3.198.973	2.896.758
Önnur þjónusta.....	2.222.383	1.136.338
	<u>5.421.355</u>	<u>4.033.096</u>

15.5 Þóknunir til innri endurskoðenda sjóðsins:

	2015	2014
Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	1.183.464	2.397.364
	<u>1.183.464</u>	<u>2.397.364</u>

15.6 Þóknunir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2015	2014
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	2.235.847	1.960.233
Önnur þjónusta.....	1.051.142	1.109.735
	<u>3.286.990</u>	<u>3.069.968</u>

Skýringar

16. Aðrar tekjur

Aðrar tekjur greinast þannig:

	2015	2014
Mótttekið framlag til jöfnunar örorkubyrði lífeyrissjóða.....	20.198.711	19.316.147
Þóknun vegna innheimtu Starfsendurhæfingarsjóðs.....	44.069	60.565
	<u>20.242.780</u>	<u>19.376.712</u>

17. Aðrar skuldir

Aðrar skuldir greinast þannig:

	2015	2014
Ógreitt iðgjald Starfsendurhæfingarsjóðs.....	468.072	364.694
Viðskiptaskuldir.....	3.509.842	2.579.264
	<u>3.977.914</u>	<u>2.943.958</u>

18. Bankainnistæður

Frá árinu 2007 hefur sjóðurinn gert samninga við Arion banka hf. og Íslandsbanka hf. um verðtryggð innlán að fjárhæð samtals 6.550 m.kr. til nokkurra ára. Samtals er um að ræða 5 samninga. Höfuðstóll innlánanna er laus til útborgunar að samningstíma liðnum. Vextir eru greiddir út til sjóðsins við lok hvers vaxtatímabils sem er 1 ár eða lagðir við höfuðstól sé þess óskað. Bókfærð staða þessara samninga var 8.389,3 m.kr. í árslok. (2014: 7.922,4 m.kr.)

19. Önnur mál

Í samræmi við ályktun ársfundar lífeyrissjóðsins 2015 aflaði stjórn lögfræðiálits, sem tekur á tilteknum atriðum er varða uppgjör á ábyrgð aðildarfyrirtækja sjóðsins frá 1997 og þróun á tryggingarfræðilegri stöðu Hlutfallsdeildar sjóðsins frá þeim tíma. Fyrir liggur að forsendur er varða lífeyristökualdur og nýtingu svokallaðrar 95 ára reglu gengu ekki eftir og hefur kostnaður sjóðsins vegna þessa orðið verulega hærri en gert var ráð fyrir. Í álitinu, sem kynnt var sjóðfélögum Hlutfallsdeildar á aukafundi í október 2015, er einkum fjallað um hvort hugsanlegt sé að ná fram ógildingum ofangreinds samkomulags að hluta til vegna brostinna forsendna eða þess að ósanngjarnt sé að byggja á samkomulaginu skv. 36. gr. samningalaga. Er ein niðurstaðna álitsins að lögfræðileg rök standi til þess, þó einnig séu til staðar álitæfni. Í framhaldinu var óskað eftir viðræðum við aðildarfélög lífeyrissjóðsins og leitað eftir samkomulagi um lausn málsins og funduðu fulltrúar lífeyrissjóðsins með forsvarsmönnum aðildarfélaganna hvers um sig. Í kjölfar þeirra funda er ekki talið líklegt að samkomulag náist og mun koma til kasta sjóðfélaga að ákveða hvort leitað verður atbeina dómstóla til að fá skorið úr um réttarstöðu lífeyrissjóðsins. Niðurstaða í málinu sjóðnum í hag gæti haft veruleg jákvæð áhrif á fjárhag hans.

Í desember 2006 var gengið frá samkomulagi við aðildarfyrirtæki sjóðsins um þátttöku í rekstrarkostnaði Hlutfallsdeildar. Skv. samkomulaginu taka aðildarfyrirtækin þátt í rekstrarkostnaði Hlutfallsdeildar á hverju ári sem er umfram 10 m.kr. en þó að hámarki 25 m.kr. verðtryggt frá janúar 2006. Aðildarfyrirtækin munu greiða þessa fjárhæð í beinu hlutfalli við heildarskuldbindingar sjóðsfélaga þess í Hlutfallsdeild og voru greiddar kr. 42.286.059 á árinu 2015. (2014: 41.854.158)

20. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

20.1 Markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeirri áhættu sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Áhættu sjóðsins er skipt í fjárhagslega áhættu (þ.m.t. gjaldmiðlaáhætta, vaxta- og endurfjárfestingaráhætta og önnur verðbreytingaráhætta), mótaðilaáhættu, rekstraráhættu, lausafjárahættu og lífeyristryggingaráhættu. Nánar er fjallað um áhættuþætti í rekstri lífeyrissjóðsins og framkvæmd áhættustýringar í áhættustefnu sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins www.lifbank.is.

20.2 Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta)

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lítur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal breytinga á vöxtum (sjá skýringu 20.4), gengi gjaldmiðla (sjá skýringu 20.3) eða virði hlutabréfa. Með fjárhagslegri áhættu er sér í lagi átt við áhættu þeirra eignaflokka sem verðbréfragrunnur sjóðsins er samsettur úr. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans og áhætta er háð sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagslegri áhættu sjóðsins er m.a. stýrt með takmörkunum í fjárfestingarstefnu, fjárfestingarheimildum og áhættuviðmiðum.

20.3 Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga mælt í íslenskum krónum sveiflist vegna breytinga á gengi gjaldmiðla. Gjaldmiðlaáhætta myndast þegar mismunur er á stöðu eigna og skulda í erlendum gjaldmiðli.

Lífeyrissjóðurinn á verðbréf sem gerð eru upp í erlendum myntum og við það myndast áhætta tengd gengissveiflum. Gengisáhættu eru stjórnað með stýringu á hlutfalli erlendra eigna í eignasafni sjóðsins innan ramma samþykkrar fjárfestingarstefnu.

Bókfært verð fjáreigna sjóðsins sem gerðar eru upp í erlendri mynt í lok reikningskilatímabilsins er eftirfarandi.

	Eignir	
	31.12.2015	31.12.2014
Gjaldmiðill GBP	17.206.506	0

20.3.1 Næmnigreining gjaldmiðla

Áhætta sjóðsins liggur aðallega í gjaldmiðlum GBP

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 10% breyting á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefur á sjóðinn. 10% er hlutfallið sem notað er við skýrslugerð um gjaldmiðlaáhættu innan sjóðsins og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu á gengi erlendra gjaldmiðla. Næmnigreiningin tekur eingöngu til útistandandi viðskipta sem gerð eru upp í erlendum gjaldmiðlum og var niðurstaðan í lok tímabils reiknuð miðað við 10% gengisbreytingu. Jákvæð tala hér að neðan bendir til aukningar á hreinni eign til greiðslu lífeyris þar sem að íslenska krónan veikist um 10% gagnvart hinum erlenda gjaldmiðli. Ef íslenska krónan styrkist um 10% kæmu fram sambærileg áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris nema hvað hún væri neikvæð.

	Áhrif af gjaldmiðli GBP	
	31.12.2015	31.12.2014
Hrein eign til greiðslu lífeyris	(i) 1.720.650	0

(i) Þetta tengist aðallega áhættu af erlendri verðbréfaeign sjóðsins í mynt GBP í lok ársins.

20. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

20.4 Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta

Vaxtaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga sveiflist vegna breytinga á vöxtum og lögun vaxtaferils. Ef vextir hækka getur sjóðurinn þurft að innleysa gengistap við sölu á skuldabréfum sem keypt voru á lægri vöxtum. Ef vextir lækka getur það leitt til lægri kaupkröfu nýrra skuldabréfa þegar núverandi skuldabréf eru á gjalddaga (endurfjárfestingaráhætta).

Áhættunni er stjórnað með hlutfalli fastra vaxta og breytilegra, uppgreiðanlegra skuldabréfa og óuppgreiðanlegra, líftíma skuldabréfa og hlutfalli skuldabréfa í safni sjóðsins.

Vaxtakjör á fjármálagerningum sjóðsins koma fram í lausafjárahættuhluta þessarar skýringar (sjá 20.8)

20.4.1 Næmnigreining vaxta

Næmnigreiningin að neðan byggir á vaxtakjörum í lok árs á verðbréfum. Greining vegna breytilegra vaxta gerir ráð fyrir því að verðbréf í lok árs hafi verið útistandandi allt árið. 100 punkta breyting er notuð þegar greiningar eru gerðar innanhúss og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu breytilegra vaxta.

Ef vextir hefðu verið 100 punktum hærri/lægri og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærri/lægri um 1.581 milljónir miðað við uppgjör á markaðskröfu.

20.5 Önnur verðbreytingaráhætta

Af fjárfestingu markaðsverðbréfa leiðir hætta á lækkun markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Fjárfesting í markaðsverðbréfum er bæði með langtímamarkmið í huga og skammtímamarkmið.

20.5.1 Næmnigreining verðáhættu markaðsverðbréfa

Greiningin að neðan er byggð á verðáhættu markaðsverðbréfa í lok reikningsskilatímabilsins.

Ef verð hefði verið 5% hærri/lægri árið 2015 og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærri/lægri um 64 milljónir.

20.6 Mótaðilaáhætta

Í mótaðilaáhættu felst hættan á því að mótaðilar sjóðsins geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem leiðir til þess að sjóðurinn tapi á fjármálagerningum sínum. Sjóðurinn fylgist reglulega með þróun þeirra eigna sem tengjast mótaðilaáhættu.

Helstu eignir lífeyrissjóðsins eru verðbréf. Það er stefna sjóðsins að kaupa ekki aðeins verðbréf sem fylgir lítill áhætta, heldur er mikilvægt að vænt ávöxtun keyptra verðbréfa endurspeglar bæði áhættu og kostnað sem þeim fylgir. Þetta táknað að ítarlegt mat á einstökum útgefendum, fjárhagsstöðu þeirra og tryggingum er forsenda fyrir kaupum á verðbréfum. Þá kann verðlækkun fasteigna að leiða til aukinnar skuldaráhættu tengdri sjóðfélalánum.

Útlánaáhætta vegna lausafjár er takmörkuð þar sem að mótaðilar eru bankar með gott lánshæfismat frá alþjóðlegum matsfyrirtækjum.

20. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

20.7 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins og felur m.a. í sér hættu á tapi sem orsakast getur af ófullnægjandi innri reglum, verkferlum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóðsins sem og starfsmannaáhætta. Skilvirkar leiðir til að takmarka rekstraráhættu eru skýrar innri reglur, starfslýsingar, verkferlar sem skilgreina verklag við helstu verkþætti og skýrt skipurit.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfseminna eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjorsreglum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum og heimildum til fjárfestinga.

20.8 Lausafjáraáhætta

Lausafjáraáhætta er hættan á því að sjóðurinn lendi í erfiðleikum við að mæta fjárhagslegum skuldbindingum sínum í náninni framtíð.

Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á stýringu lausafjáraáhættu og hefur hún innleitt stefnu til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum. Sjóðurinn stýrir lausafjáraáhættu með því að tryggja að hann eigi nægjanlegt laust fé til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum með því að greina og samræma tímasetningar greiðsluflæðis fjáreigna og skuldbindinga sjóðsins.

Eftirfarandi tafla sýnir útistandandi fjáreignir sjóðsins. Taflan er unnin út frá ónúvirtum samningsbundnum líftíma fjáreignanna ásamt vöxtum sem innheimtast af þeim.

	Vegið meðaltal virkra vaxta %	1-5 ár	5+ ár	Samtals	Bókfært verð
Fjármálagerningar					
31. desember 2015					
Óvaxtaberandi		1.303.360.449		1.303.360.449	1.303.360.449
Með breytilega vexti	4,01	549.002.784	660.546.064	1.209.548.848	1.209.548.846
Með fasta vexti	3,85	8.490.092.120	29.822.112.716	38.312.204.836	34.611.312.188
		<u>10.342.455.353</u>	<u>30.482.658.780</u>	<u>40.825.114.133</u>	<u>37.124.221.483</u>
Fjármálagerningar					
31. desember 2014					
Óvaxtaberandi		969.415.367		969.415.367	969.415.367
Með breytilega vexti	3,70	598.117.250	815.239.040	1.413.356.290	1.414.451.041
Með fasta vexti	3,87	2.220.852.282	34.308.344.876	36.529.197.158	34.270.279.672
		<u>3.788.384.899</u>	<u>35.123.583.916</u>	<u>38.911.968.815</u>	<u>36.654.146.080</u>

Fyrirvari er um breytingar á ofangreindum óvaxtaberandi eignum ef breytingar á vaxtastigi eru frábrugðnar áætlunum sem gerðar eru miðað við lok reikningsskilatímabilsins.

20.9 Lífeyristryggingaráhætta

Lífeyristryggingaráhætta er skilgreind sem hættan á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Með því að framkvæma svokallaða tölfræðilega hermun (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykka sjóðsins.

Skýringar

21. Kennitölur

Yfirlit um kennitölur sjóðsins:

	2015	2014	2013	2012	2011
Hrein raunávöxtun.....	4,84%	4,42%	4,45%	5,06%	4,78%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar s.l. 5 ár	4,71%	4,68%	4,41%	3,18%	2,51%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar s.l. 10 ár	3,74%	3,74%	4,09%	4,57%	3,98%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá upptöku deildaskiptingar 1998.....	3,83%	3,77%	3,73%	3,68%	3,58%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráð verðbr. með breyttil. tekjum	2,91%	1,89%	0,45%	0,01%	0,00%
Skráð verðbr. með föst. tekjum	66,76%	68,17%	66,58%	69,13%	63,48%
Óskráð verðbr. m/breytil. tekj.	0,63%	0,76%	0,44%	0,49%	0,60%
Óskráð verðbr. m/föst. tekjum	4,73%	4,89%	7,33%	5,82%	6,42%
Bankainnistæður	23,05%	21,97%	22,61%	21,71%	26,25%
Veðlán	1,92%	2,32%	2,58%	2,84%	3,25%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	99,95%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	0,05%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Fjöldi virkra sjóðfélaga:					
Hlutfallsdeild.....	202	241	288	336	367
Fjöldi lífeyrisþega:					
Hlutfallsdeild.....	946	915	887	820	800
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	83,2%	82,0%	82,1%	81,6%	81,9%
Örorkulífeyrir	6,5%	7,6%	7,3%	7,2%	7,6%
Makalífeyrir	10,3%	10,4%	10,6%	11,2%	10,4%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt:					
Hlutfallsdeild:					
Hrein eign umfram					
heildarskuldbindingar	-2,61%	-2,70% *	-9,72%	-7,94%	-5,70%
Hrein eign umfram					
áfallnar skuldbindingar	-1,24%	-1,20% *	-8,10%	-6,90%	-4,05%

* Samanburðarfjárhæðum breytt í samræmi við nýja tryggingafræðilega úttekt sem gerð var í ágúst 2015

Aldursdeild

Ársreikningur

2015

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2015

	Skýr.	2015	2014
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		689.359.827	682.103.667
Iðgjöld launagreiðenda		1.051.977.862	1.046.442.828
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		783.315	(574.472)
		<u>1.742.121.004</u>	<u>1.727.972.023</u>
Lífeyrir			
Lífeyrir	3	256.600.768	217.675.570
Annar beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		19.617.066	23.994.861
		<u>276.217.834</u>	<u>241.670.431</u>
Fjárfestingartekjur			
Tekjur af eignarhlutum		344.949.188	183.456.352
Vaxtatekjur og gengismunur	5	2.397.397.234	1.344.265.085
Breytingar á niðurfærslu	10	20.426.298	3.647.936
		<u>2.762.772.720</u>	<u>1.531.369.373</u>
Fjárfestingargjöld			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		11.443.564	9.674.042
Önnur fjárfestingargjöld	6	7.034.019	12.644.432
		<u>18.477.583</u>	<u>22.318.474</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		55.456.433	46.881.187
		<u>55.456.433</u>	<u>46.881.187</u>
Aðrar tekjur	16	21.398.839	20.105.626
Önnur gjöld	17	3.576.140	1.964.605
Hækkun á hreinni eign á árinu		4.172.564.573	2.966.612.325
Hrein eign frá fyrra ári		<u>26.298.293.387</u>	<u>23.331.681.062</u>
Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris		<u>30.470.857.960</u>	<u>26.298.293.387</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2015

	Skýr.	31.12.2015	31.12.2014
Eignir			
Fjárfesting			
Verðbréf með breytilegum tekjum	7	8.874.792.996	6.200.969.909
Verðbréf með föstum tekjum	8	14.721.926.596	13.384.528.029
Veðlán	9	1.504.026.016	1.603.167.021
Bankainnistæður	19	5.321.276.672	5.028.526.126
		<u>30.422.022.280</u>	<u>26.217.191.085</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		130.133.186	108.976.813
Aðrar kröfur		9.697.978	0
		<u>139.831.164</u>	<u>108.976.813</u>
Aðrar eignir			
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	4	591.632	127.861
Sjóður og veltiinnlán		95.694.796	168.337.359
		<u>96.286.428</u>	<u>168.465.220</u>
Eignir		<u>30.658.139.872</u>	<u>26.494.633.118</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Aðrar skuldir	18	187.281.912	196.339.731
Skuldir		<u>187.281.912</u>	<u>196.339.731</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris alls		<u><u>30.470.857.960</u></u>	<u><u>26.298.293.387</u></u>

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2015

	2015	2014
Inngreiðslur		
Iðgjöld	1.720.964.631	1.883.480.077
Fjárfestingartekjur	659.484.463	704.829.178
Afborganir verðbréfa	726.028.134	552.866.857
Seld verðbréf með breytilegum tekjum	3.219.703.285	2.176.687.114
Seld verðbréf með föstum tekjum	745.746.525	592.274.205
Lækkun á bankainnistæðum	0	290.255.313
Aðrar inngreiðslur	21.398.838	20.105.626
	<u>7.093.325.876</u>	<u>6.220.498.370</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	256.600.768	244.473.020
Fjárfestingargjöld	18.477.583	9.674.042
Rekstrarkostnaður án afskrifta	54.870.593	50.462.198
Útborgað vegna breytingar í aldursháð kerfi	13.115.853	276.084
	<u>343.064.797</u>	<u>304.885.344</u>
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarri fjárfestingu	<u>6.750.261.079</u>	<u>5.915.613.026</u>
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting		
Kaup á verðbréfum með breytilegum tekjum	4.464.811.713	3.767.125.358
Kaup á verðbréfum með föstum tekjum	2.128.446.664	2.335.675.970
Ný veðlán og útlán	229.154.798	141.200.485
Aðrar fjárfestingar	490.467	31.834
	<u>6.822.903.642</u>	<u>6.244.033.647</u>
Lækkun á sjóði og veltiinnlánum	(72.642.563)	(328.420.621)
Sjóður og veltiinnlán í ársbyrjun	<u>168.337.359</u>	<u>496.757.980</u>
Sjóður og veltiinnlán í árslok	<u>95.694.796</u>	<u>168.337.359</u>

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Sjóðurinn starfar í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild og skulu allir starfsmenn aðildarfyrirtækja sjóðsins, sem náð hafa 16 ára aldri, vera sjóðfélagar meðan þeir starfa hjá viðkomandi fyrirtæki. Greiddur er ellilífeyrir, örorkulífeyrir, makalífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrisréttindi

Nýir starfsmenn aðildarfyrirtækja greiða iðgjöld til Aldursdeildar. Aldursdeildin var stofnuð 1. janúar 1998 og er hún fjárhagslega aðskilin frá Hlutfallsdeild. Réttindi til lífeyris ráðast af innkomnum iðgjöldum og eru háð aldri sjóðfélaga eftir breytingu í aldursháð kerfi á árinu 2008. Lífeyrisgreiðslur eru verðtryggðar og fylgja vísitölu neysluverðs. Taka eftirlauna getur hafist við 67 ára aldur. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 40% eða meira. Andist sjóðfélagi, eiga eftirlifandi maki og börn rétt á lífeyri úr sjóðnum. Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda.

Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Árlega er gerð tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins og getur hún haft áhrif á lífeyrisréttindi, því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvæmt nánari ákvæðum laganna. Skylduáðild er að lífeyrissjóðnum og er kveðið á um iðgjald til sjóðsins í kjarasamningum SSF og viðsejanda þess. Launamönnum SSF sem greiða til þessarar deildar sjóðsins ber að greiða 4% af heildarlaunum sínum á móti 6% framlagi atvinnurekenda eða samtals 10% sem kallast lágmarksiðgjald.

Eignastýring

Einn fjárvörsluáðili sá um vörslu og ávöxtun á hluta af verðbréfasafni sjóðsins samkvæmt sérstökum samningum. Í árslok 2015 voru 1.088,6 milljónir króna í fjárvörslu hjá ALM fjármálaráðgjöf hf. Í efnahagsreikningi er safnið greint niður á viðeigandi eignir og skuldir. (2014: 2.844 m.kr.)

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög um ársreikninga og lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Á árinu 2015 setti Fjármálaeftirlitið nýjar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 335/2015. Samkvæmt nýju reglunum mun framsetning á ýmsum atriðum í ársreikningi lífeyrissjóða breytast og kröfur um upplýsingagjöf í skýringum ársreikninga aukast. Lífeyrissjóður bankamanna nýtir sér heimild í 52. gr. nýrra reglna um að gera ársreikning 2015 í samræmi við eldri reglur nr. 55/2000, eða með hliðstæðum hætti og árið áður.

Eignir hafa verið metnar og færðar niður með hliðsjón af tapshættu. Niðurfærslan nemur um 0,8% af eignasafninu. Nánari sundurlíðun á niðurfærslu er að finna í skýringu 9.

Skýringar

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengismunur sem myndast er færður meðal fjárfestingartekna. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2015	2014	31.12.2015	31.12.2014
Evra (EUR).....	146,30	154,86	140,93	153,84
Bandaríkjadalur (USD).....	131,85	116,75	129,28	126,60
Sterlingspund (GBP).....	201,58	192,17	191,59	197,18

Áhættustjórnun

Sjóðurinn hefur heimild til gerðar framvirkra gjaldmiðlasamninga við lánastofnanir í þeim tilgangi að takmarka gengisáhættu vegna eigna sjóðsins. Engir samningar eru hjá sjóðnum í árslok.

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð þegar þau leiða til ávinnslu réttinda sjóðfélaga hjá sjóðnum. Óinnheimt iðgjöld í árslok eru eignfærð sem kröfur á launagreiðendur í árslok.

Lífeyrir

Lífeyrir er gjaldfærður í yfirliti um breytingu á hreinni eign þegar hann fellur til.

Skráning tekna

Undir tekjur af eignarhlutum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum, bæði vegna breytinga á gengi bréfanna og gengi íslensku krónunnar.

Undir vaxtatekjur og gengismun falla vaxtatekjur af verðbréfum með föstum tekjum, veðlánunum, auk vaxtatekna af iðgjöldum og bankainnstæðum. Þá fellur undir þennan lið gengismunur af verðbréfum með föstum tekjum í erlendum gjaldmiðlum og breytingar á gengi innlendra og erlendra hlutdeildarskírteina.

Rekstrarkostnaður

Rekstrarkostnaði sjóðsins er skipt á fjárfestingargjöld og rekstrarkostnað eftir því hvort um er að ræða kostnað við eignausýslu eða annan rekstur sjóðsins.

Verðbréf

Verðbréfaeign sjóðsins skiptist í verðbréf með breytilegum tekjum, verðbréf með föstum tekjum, og veðlán. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestingar eru eftirfarandi:

Verðbréf með breytilegum tekjum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf með breytilegum tekjum eða verðbréf sem háð eru afkomu útgefanda. Þau verðbréf með breytilegum tekjum sem skráð eru á skipulegum verðbréfamarkaði eru eignfærð á markaðsverði í árslok, en það telst vera verðið á síðasta skráningardeg í ársins. Óskráð bréf eru metin á kaupverði eða áætluðu markaðsverði ef það liggur fyrir með áreiðanlegum hætti.

Verðbréf með föstum tekjum eru framseljanleg skuldabréf og önnur verðbréf með föstum tekjum sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Verðbréf með föstum tekjum eru færð til eignar miðað við ávöxtunarkröfu þeirra á kaupdegi. Skuldabréf með viðmiðun við hlutabréfávísitölur eru hins vegar færð við markaðsverði.

Skýringar

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Rekstrarfjármunir

Rekstrarfjármunir eru færðir til eignar á kostnaðarverði að frádregnum afskriftum. Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundradshluti af kostnaðarverði miðað við eignarhaldstíma á árinu að teknu tilliti til væntanlegs hrakvirðis.

3. Lífeyrir

Lífeyrir greinist þannig:

	2015	2014
Ellilífeyrir	141.880.866	110.180.700
Örorkulífeyrir	100.537.116	93.169.997
Makalífeyrir	7.576.068	8.201.295
Barnalífeyrir	4.303.790	4.715.873
Dánarbætur.....	2.302.928	1.407.705
	<u>256.600.768</u>	<u>217.675.570</u>

4. Rekstrarfjármunir

Rekstrarfjármunir greinast þannig:

	Innréttingar, áhöld og tæki
Stofnverð í ársbyrjun.....	659.792
Afskrifað áður	<u>(531.931)</u>
Bókfært verð í ársbyrjun.....	127.861
Viðbót á árinu.....	77.250
Flutt frá Hlutfallsdeild.....	490.467
Afskrifað á árinu	<u>(103.946)</u>
Bókfært verð í árslok.....	<u>591.632</u>
Afskriftarhlutföll	20%

5. Vaxtatekjur og gengismunur

Vaxtatekjur, verðbætur og gengismunur greinast þannig:

	2015	2014
Af verðbréfum með breytilegum tekjum	1.210.064.152	403.987.302
Af verðbréfum með föstum tekjum	786.183.609	593.340.672
Af veðlánnum	65.851.878	68.709.743
Af innlánsamningum	328.184.213	271.120.516
Af bankainnstæðum	7.113.382	7.106.852
	<u>2.397.397.234</u>	<u>1.344.265.085</u>

Skýringar

6. Fjárfestingargjöld

Fjárfestingargjöld greinast þannig:

	2015	2014
Þóknanir vegna verðbréfavíðskipta	1.226.682	3.827.508
Önnur fjárfestingargjöld	5.807.337	8.816.924
	<u>7.034.019</u>	<u>12.644.432</u>

Lífeyrissjóðurinn fjárfestir í ýmsum sjóðum þar sem kostnaður vegna umsýslu er gjaldfærður og leiðir það til lægri fjárfestingartekna hjá Lífeyrissjóði bankamanna. Þessi kostnaður liggur í sumum tilfellum fyrir en er áætlaður í öðrum. Alls er áætlað að þessi kostnaður geti verið um 77,9 millj. kr. á árinu 2015, vegna verðbréfaeignar Aldursdeildar og skiptist þannig:

	2015
Umsýsluþóknun vegna eignaumsýslu - innlendir sjóðir	58.284.414
Umsýsluþóknun vegna eignaumsýslu - erlendir sjóðir	19.625.659
	<u>77.910.073</u>

7. Verðbréf með breytilegum tekjum

Verðbréf með breytilegum tekjum greinast þannig:

	2015	2014
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum	2.345.512.579	1.776.860.457
Hlutdeildarskírteini í innlendum verðbréfasjóðum	4.500.948.202	2.760.603.283
Hlutdeildarskírteini í erlendum verðbréfasjóðum	2.028.332.215	1.663.506.169
	<u>8.874.792.996</u>	<u>6.200.969.909</u>

Eignarhlutar í innlendum félögum greinast þannig:

	Hlutdeild	2015	2014
Skráð félög:			
Eimskipafélag Íslands hf.....	óverul.	25.434.000	25.596.000
Hagar hf.....	óverul.	0	23.825.050
HB Grandi hf.....	óverul.	24.742.200	0
Icelandair Group hf.....	óverul.	158.555.290	62.893.808
Marel hf.	óverul.	156.642.720	51.324.960
N1 hf.....	óverul.	15.600.052	0
Reginn hf.....	óverul.	0	8.807.500
Síminn hf.....	óverul.	21.524.781	16.869.006
Vátryggingarfélag Íslands.....	óverul.	6.970.504	6.955.133
		<u>409.469.547</u>	<u>196.271.457</u>

Óskráð félög:

Edda slhf.....	4,00%	132.139.352	45.800.000
Horn II slhf.....	2,34%	202.523.956	169.992.296
SRE II slhf.....	6,10%	467.804.986	323.934.096
Framtakssjóður Íslands slhf.....	1,95%	718.142.621	722.871.656
IEI slhf.....	2,41%	303.991.369	307.946.530
Önnur hlutabréf.....		111.440.748	10.044.422
		<u>1.936.043.032</u>	<u>1.580.589.000</u>

Eignarhlutar í innlendum félögum alls..... 2.345.512.579 1.776.860.457

Hlutabréfaeign alls 2.345.512.579 1.776.860.457

Skýringar

7. Verðbréf með breytilegum tekjum (framhald)

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

Innlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum greinast þannig:

	2015	2014
Íslensk verðbréf - Ríkisskuldabréfasjóður.....	0	176.912.104
Íslensk verðbréf - Áskriftarsjóður ríkisbréfa.....	0	69.688.375
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréffasjóður.....	30.000.000	30.000.000
Landsbankinn - Fyrirtækjabréf.....	2.020.307	924.782
	<u>32.020.307</u>	<u>277.525.261</u>
Hlutdeildarskírteini í innlendum skuldabréfasjóðum alls.....	<u>32.020.307</u>	<u>277.525.261</u>

Innlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum greinast þannig:

Landsbankinn - Úrvalsbréf.....	1.871.546.066	495.299.510
Landsbankinn - Global Equity Fund.....	89.075.720	86.629.133
Landsbankinn - Öndvegisbréf.....	1.242.504.125	541.115.605
Íslensk verðbréf - Hlutabréfasafn.....	0	157.871.840
Íslensk verðbréf - Sparisafn.....	0	19.995.525
Kaupþing - IS 15.....	575.718.854	325.375.837
Alþjóðlegur hlutabréfasjóður.....	0	31.021.830
	<u>3.778.844.765</u>	<u>1.657.309.280</u>

Aðrir innlendir sjóðir með hlutabréfum:

Landsbankinn - Private Equity II (EUR).....	489.893.960	464.409.577
Hlutdeildarskírteini í innlendum hlutabréfasjóðum alls.....	<u>4.268.738.725</u>	<u>2.121.718.857</u>

Önnur innlend hlutdeildaskírteini:

Landsbankinn - Veltubréf.....	200.189.170	361.359.165
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....	<u>4.500.948.202</u>	<u>2.760.603.283</u>

Erlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:

Carnegie World Wide Fund (USD).....	208.691.404	196.241.141
Jupiter Global Fund Global Equity (EUR).....	358.223.888	243.139.222
T. Rowe Price Funds (USD).....	245.060.195	224.887.809
BlackRock World Index Sub Fund (USD).....	306.863.921	49.754.939
iShares MSCI Emerging Fund (USD).....	0	55.212.665
iShares MSCI EAFE Index (USD).....	0	59.308.049
iShares MSCI Japan Index (USD).....	0	26.226.709
iShares S&P Citigroup (USD).....	0	29.418.675
UBS CH Equity Fund (USD).....	198.176.803	187.882.629
UBS Lux Equity SICAV (USD).....	358.425.956	78.928.264
UBS Lux Money Market (USD).....	47.549.701	40.400.845
US Vanguard Total Bond (USD).....	0	36.533.722
	<u>1.722.991.868</u>	<u>1.227.934.669</u>

Aðrir erlendir sjóðir með hlutabréfum:

Alþjóða Framtakssjóðurinn Fund II, L.P. (EUR).....	305.340.347	435.571.500
Hlutdeildarskírteini í erlendum hlutabréfasjóðum alls.....	<u>2.028.332.215</u>	<u>1.663.506.169</u>
Hlutdeildarskírteini í erlendum sjóðum alls.....	<u>2.028.332.215</u>	<u>1.663.506.169</u>
Hlutdeildarskírteini alls.....	<u>6.529.280.417</u>	<u>4.424.109.452</u>

Skýringar

8. Verðbréf með föstum tekjum

Verðbréf með föstum tekjum greinast þannig:

Skuldabréf með ríkisábyrgð

	2015	2014
Íbúðabréf.....	9.731.895.597	9.718.586.267
Húsbréf.....	31.433.898	38.622.172
Ríkisbréf.....	566.496.640	815.279.790
	<u>10.329.826.135</u>	<u>10.572.488.229</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	87.482.193	92.700.218
Skuldabréf lánastofnana	2.121.371.942	1.201.835.507
Skuldabréf fyrirtækja	2.399.056.826	1.752.094.089
Niðurfærslur skuldabréfa.....	(215.810.501)	(234.590.014)
Verðbréf með föstum tekjum alls	<u>14.721.926.596</u>	<u>13.384.528.029</u>

9. Veðlán

Veðlán greinast þannig:

	2015	2014
Skuldabréf sjóðfélaga	1.518.574.618	1.619.362.407
Niðurfærsla veðskuldabréfa	(14.548.602)	(16.195.386)
	<u>1.504.026.016</u>	<u>1.603.167.021</u>

10. Niðurfærslur verðbréfa

Niðurfærsla verðbréfa greinist þannig:

	2015	2014
Niðurfærsla í ársbyrjun	250.785.401	285.496.949
Afskrifað tapað á árinu	(23.465.274)	(31.063.612)
Breyting niðurfærslu á árinu.....	3.038.976	(3.647.936)
	<u>230.359.103</u>	<u>250.785.401</u>

Verðbréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Bókfærð niðurfærsla skiptist þannig að 14,5 m.kr. eru vegna veðskuldabréfa og 215,8 m.kr. vegna skuldabréfa lánastofnana.

11. Skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum

Fjárfesting skiptist þannig eftir gjaldmiðlum:

	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Verðbréf með breytilegum tekjum	6.347.963.280	2.526.829.716	8.874.792.996
Verðbréf með föstum tekjum	14.721.926.596	0	14.721.926.596
Veðlán	1.504.026.016	0	1.504.026.016
Innlánasamningar.....	5.321.276.672	0	5.321.276.672
	<u>27.895.192.564</u>	<u>2.526.829.716</u>	<u>30.422.022.280</u>

Hlutfallsleg skipting

	92%	8%	100%

Skipting fjárfestingar eftir erlendum gjaldmiðlum:

	Verðbréf m/ breytilegum tekjum	Verðbréf m/ föstum tekjum	Hlutfall
Í EUR.....	1.153.458.195	0	45,6%
Í USD	1.364.767.980	0	54,0%
Í GBP.....	8.603.541	0	0,3%
	<u>2.526.829.716</u>	<u>0</u>	<u>100,0%</u>

Skýringar

12. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum Aldursdeildar:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu Aldursdeildar í árslok 2015 miðað við 3,5% ársvexti vantar deildina kr. 275,9 milljónir til að mæta áföllnum skuldbindingum eða -0,9% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru kr. 258,6 milljónir eða -0,5% af skuldbindingum.

Eignir	Áfallin skuldbinding m.kr.	Framtíðar- skuldbinding m.kr.	Heildar- skuldbinding m.kr.
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	30.470,9		30.470,9
Núvirði verðbréfa, hækkun.....	347,0		347,0
Lækkun vegna fjárfestingargjalda.....	(213,3)		(213,3)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		24.998,5	24.998,5
	<u>30.604,6</u>	<u>24.998,5</u>	<u>55.603,1</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir	26.279,5	20.634,1	46.913,6
Örorkulífeyrir.....	2.909,3	2.671,6	5.580,9
Makalífeyrir.....	1.262,4	848,7	2.111,1
Barnalífeyrir.....	8,3	145,5	153,8
Rekstrarkostnaður	421,0	681,3	1.102,3
	<u>30.880,5</u>	<u>24.981,2</u>	<u>55.861,7</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(275,9)	17,3	(258,6)
Í hlutfalli af skuldbindingum	-0,89%	0,07%	-0,46%

13. Markaðsverð fjárfestingar sjóðsins

Verðbréf með föstum tekjum eru eignfærð miðað við ávöxtunarkröfu á kaupdegi. Væru þessi verðbréf færð til eignar á markaðsverði væri mat þeirra 1.215,5 millj. kr. hærra en bókfært virði og hrein eign til greiðslu lífeyris hærri sem því nemur. Í lok árs 2014 var markaðsverð 510,4 millj. kr. hærra.

14. Ábyrgðir og skuldbindingar

Upphaflegu innköllunartímabili í Private Equity Fund II (Framtakssjóðs Íslands slhf.) lauk í upphafi árs 2014. Höfðu þá verið greiddar inn alls 3,2 milljón EUR. Á árinu voru endurgreiddar alls 777 þúsund EUR út úr sjóðnum og endurfjárfest fyrir 625 þúsund EUR. Aldursdeildin er skuldbundin til að endurfjárfesta endurgreiðslum yfir framlengt 3 ára fjárfestingartímabil þar til 2/3 af upphaflegri skuldbindingu er náð og standa um 735 þúsund EUR eftir af þeirri skuldbindingu.

Nýfjárfestingartímabili Framtakssjóðs Íslands slhf. lauk 28. febrúar 2015. Þó standa eftir um 80 milljónir af skuldbindingu til innköllunar vegna viðaukafjárfestingar samkvæmt skilmálum sjóðsins.

Aðrir sjóðir sem Aldursdeildin hefur skuldbundið sig til fjárfestingar í eru: SRE II slhf. fyrir 300 milljónir, Horn II slhf. fyrir 200 milljónir, Edda slhf. fyrir 200 milljónir, Veðskuldabréfasjóður ÍV fyrir 300 m.kr. og Horn III slhf. fyrir 400 milljónir. Óinnkallað í þá sjóði eru samtals um 485 milljónir sem koma til greiðslu á næstu 3-4 árum.

Skýringar

15. Rekstrargjöld

15.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2015	2014
Laun og launatengd gjöld.....	33.393.526	27.929.654
Endurskoðun	4.171.753	2.726.679
Innri endurskoðun.....	910.679	1.620.801
Tryggingafræðileg aðstoð.....	2.529.350	2.075.532
Önnur aðkeypt þjónusta.....	5.435.286	4.664.569
Annar kostnaður.....	20.459.402	17.537.994
	<u>66.899.997</u>	<u>56.555.229</u>

15.2 Laun og launatengd gjöld:

	2015	2014
Laun starfsfólks.....	23.756.908	19.240.130
Stjórnarlaun.....	3.517.009	2.769.325
Launatengd gjöld	6.119.609	5.920.198
	<u>33.393.526</u>	<u>27.929.654</u>

Stöðugildi að meðaltali..... 5 5

15.3 Laun stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar:

	2015	2014
Tryggvi Tryggvason, framkvæmdarstjóri.....	1.900.569	0
Ólafur Kr. Valdimarsson, fyrrv. framkvæmdarstjóri.....	6.901.652	5.046.646
Friðbert Traustason, stjórnarformaður.....	781.678	723.280
Landsbankinn hf. v/Bergþóru Sigurðardóttur, varaformanns.....	547.936	508.244
Helgi H. Steingrímsson.....	416.388	384.450
Sigurjón Gunnarsson.....	546.849	505.461
Þóra Valný Yngadóttir.....	416.388	384.450
Sedlabanki Íslands v/Ástu H. Bragadóttur.....	585.128	515.570
Stefán Svavarsson, formaður endurskoðunarnefndar.....	260.922	242.021
	<u>3.555.289</u>	<u>3.263.476</u>

Innifalið í launum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar eru heildarlaun og þóknunir vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins. Þá eru meðtalin hlunnindi, aukid mótframlag í séreignarsjóð og þóknun vegna starfa sem viðkomandi gegnir í krafti eignaraðildar sjóðsins sem og setu í nefndum og stjórnnum sem hann er tilnefndur í af hálfu sjóðsins ef það á við.

15.4 Þóknunir til ytri endurskoðenda sjóðsins:

	2015	2014
Þóknun fyrir endurskoðun.....	2.461.621	1.958.429
Önnur þjónusta.....	1.710.131	768.250
	<u>4.171.753</u>	<u>2.726.679</u>

15.5 Þóknunir til innri endurskoðenda sjóðsins:

	2015	2014
Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	910.679	1.620.801
	<u>910.679</u>	<u>1.620.801</u>

15.6 Þóknunir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2015	2014
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	1.720.493	1.325.267
Önnur þjónusta.....	808.858	750.265
	<u>2.529.350</u>	<u>2.075.532</u>

Skýringar

16. Aðrar tekjur

Aðrar tekjur greinast þannig:

	2015	2014
Framlag til jöfnunar örorkubyrði lífeyrissjóða.....	20.908.409	19.505.755
Þóknun vegna innheimtu Starfsendurhæfingarsjóðs.....	490.429	599.871
	<u>21.398.838</u>	<u>20.105.626</u>

17. Önnur gjöld

Önnur gjöld greinast þannig:

	2015	2014
Verðbætur vegna skuldar.....	3.576.140	1.964.605
	<u>3.576.140</u>	<u>1.964.605</u>

18. Aðrar skuldir

Aðrar skuldir greinast þannig:

	2015	2014
Ógreitt vegna breytinga í aldursháð kerfi.....	182.808.861	192.348.574
Ógreitt iðgjald Starfsendurhæfingarsjóðs.....	2.133.155	3.756.440
Viðskiptaskuldir.....	2.339.896	234.717
	<u>187.281.912</u>	<u>196.339.731</u>

19. Bankainnistæður

Frá árinu 2008 hefur sjóðurinn gert samninga við Arion banka hf. og Íslandsbanka hf. um verðtryggt innlán að fjárhæð 3.600 m.kr. til nokkurra ára. Samtals er um að ræða 7 samninga. Höfuðstóll innlánanna er laus til útborgunar að samningstíma liðnum. Vextir eru greiddir út til sjóðsins við lok hvers vaxtatímabils sem er 1 ár eða lagðir við höfuðstól sé þess óskað. Bókfærð staða þessara samninga var 5.321,3 m.kr. í árslok. (2014: 5.028,5 m.kr.)

20. Upptaka aldursháðs kerfis

Á árinu 2008 var tekið upp aldursháð réttindakerfi hjá Stigadeild og nafni hennar breytt í Aldursdeild. Við breytinguna voru virkum sjóðsfélögum reiknaðar uppbætur og fengu þeir þær greiddar út úr sjóðnum og í séreignarsparnað að eigin vali. Samtals námu uppbæturnar til sjóðsfélaga um 3.901 milljón kr. Enn hefur hluti sjóðsfélaga ekki valið sér séreignarsjóð og er skuld vegna þessa færð í ársreikinginn að fjárhæð 182,8 m.kr.

21. Atburðir eftir lok reikningskiladags

Í febrúar 2016 skuldbatt sjóðurinn Aldursdeildina til fjárfestingar í Landsbréf-Veðskuldabréfasjóði slhf. fyrir 500 milljónir og er gert ráð fyrir að sú skuldbinding muni innkallast á 2 árum.

22. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

22.1 Markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeirri áhættu sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Áhættu sjóðsins er skipt í fjárhagslega áhættu (þ.m.t. gjaldmiðlaáhætta, vaxta- og endurfjárfestingaráhætta og önnur verðbreytingaráhætta), mótaðilaáhættu, rekstraráhættu, lausafjárahættu og lífeyristryggingaráhættu. Nánar er fjallað um áhættuþætti í rekstri lífeyrissjóðsins og framkvæmd áhættustýringar í áhættustefnu sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins www.lifbank.is.

22.2 Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta)

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lítur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal breytinga á vöxtum (sjá skýringu 22.4), gengi gjaldmiðla (sjá skýringu 22.3) eða virði hlutabréfa. Með fjárhagslegri áhættu er sér í lagi átt við áhættu þeirra eignaflokka sem verðbréfragrunnur sjóðsins er samsettur úr. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans og áhætta er háð sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagslegri áhættu sjóðsins er m.a. stýrt með takmörkunum í fjárfestingarstefnu, fjárfestingarheimildum og áhættuviðmiðum.

22.3 Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga mælt í íslenskum krónum sveiflist vegna breytinga á gengi gjaldmiðla. Gjaldmiðlaáhætta myndast þegar mismunur er á stöðu eigna og skulda í erlendum gjaldmiðli.

Lífeyrissjóðurinn á verðbréf sem gerð eru upp í erlendum myntum og við það myndast áhætta tengd gengissveiflum. Gengisáhætta eru stjórnað með stýringu á hlutfalli erlendra eigna í eignasafni sjóðsins innan ramma samþykkrar fjárfestingarstefnu.

Bókfært verð fjáreigna sjóðsins sem gerðar eru upp í erlendri mynt í lok reikningsskilatímabilsins er eftirfarandi.

	Eignir	
	31.12.2015	31.12.2014
Gjaldmiðill EUR	1.153.458.215	1.143.120.299
Gjaldmiðill USD	1.683.901.097	984.795.447
Annað	10.507.211	35.213.897

22.3.1 Næmnigreining gjaldmiðla

Áhætta sjóðsins liggur aðallega í gjaldmiðlum EUR og USD

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 10% breyting á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefur á sjóðinn. 10% er hlutfallið sem notað er við skýrslugerð um gjaldmiðlaáhættu innan sjóðsins og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu á gengi erlendra gjaldmiðla. Næmnigreiningin tekur eingöngu til útistandandi viðskipta sem gerð eru upp í erlendum gjaldmiðlum og var niðurstaðan í lok tímabils reiknuð miðað við 10% gengisbreytingu. Jákvæð tala hér að neðan bendir til aukningar á hreinni eign til greiðslu lífeyris þar sem að íslenska krónan veikist um 10% gagnvart hinum erlenda gjaldmiðli. Ef íslenska krónan styrkist um 10% kæmu fram sambærileg áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris nema hvað hún væri neikvæð.

	Áhrif af gjaldmiðli EUR				Áhrif af gjaldmiðli USD	
	31.12.2015	31.12.2014			31.12.2015	31.12.2014
Hrein eign til greiðslu lífeyris	115.345.821	114.312.029	(i)	(i)	168.390.109	98.479.544

(i) Þetta tengist aðallega áhættu af erlendri verðbréfaeign sjóðsins í lok ársins.

22. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

22.4 Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta

Vaxtaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga sveiflist vegna breytinga á vöxtum og lögun vaxtaferils. Ef vextir hækka getur sjóðurinn þurft að innleysa gengistap við sölu á skuldabréfum sem keypt voru á lægri vöxtum. Ef vextir lækka getur það leitt til lægri kaupkröfu nýrra skuldabréfa þegar núverandi skuldabréf eru á gjalddaga (endurfjárfestingaráhætta).

Áhættunni er stjórnað með hlutfalli fastra vaxta og breytilegra, uppgreiðanlegra skuldabréfa og óuppgreiðanlegra, líftíma skuldabréfa og hlutfalli skuldabréfa í safni sjóðsins.

Vaxtakjör á fjármálagerningum sjóðsins koma fram í lausafjárahættuhluta þessarar skýringar (sjá 22.8)

22.4.1 Næmnigreining vaxta

Næmnigreiningin að neðan byggir á vaxtakjörum í lok árs á verðbréfum. Greining vegna breytilegra vaxta gerir ráð fyrir því að verðbréf í lok árs hafi verið útistandandi allt árið. 100 punkta breyting er notuð þegar greiningar eru gerðar innanhúss og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu breytilegra vaxta.

Ef vextir hefðu verið 100 punktum hærri/lægri og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærri/lægri um 731 milljónir miðað við uppgjör á markaðskröfu.

22.5 Önnur verðbreytingaráhætta

Af fjárfestingu markaðsverðbréfa leiðir hættu á lækkun markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Fjárfesting í markaðsverðbréfum er bæði með langtímamarkmið í huga og skammtímamarkmið.

22.5.1 Næmnigreining verðáhættu markaðsverðbréfa

Greiningin að neðan er byggð á verðáhættu markaðsverðbréfa í lok reikningsskilatímabilsins.

Ef verð hefði verið 5% hærri/lægri árið 2015 og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærri/lægri um 443 milljónir.

22.6 Mótaðilaáhætta

Í mótaðilaáhættu felst hættan á því að mótaðilar sjóðsins geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem leiðir til þess að sjóðurinn tapi á fjármálagerningum sínum. Sjóðurinn fylgist reglulega með þróun þeirra eigna sem tengjast mótaðilaáhættu.

Helstu eignir lífeyrissjóðsins eru verðbréf. Það er stefna sjóðsins að kaupa ekki aðeins verðbréf sem fylgir lítil áhætta, heldur er mikilvægt að vænt ávöxtun keypra verðbréfa endurspegli bæði áhættu og kostnað sem þeim fylgir. Þetta táknar að ítarlegt mat á einstökum útgefendum, fjárhagsstöðu þeirra og tryggingum er forsenda fyrir kaupum á verðbréfum. Þá kann verðlækkun fasteigna að leiða til aukinnar skuldaraáhættu tengdri sjóðfélagalánnum.

Útlánaáhætta vegna lausafjár er takmörkuð þar sem að mótaðilar eru bankar með gott lánshæfismat frá alþjóðlegum matsfyrirtækjum.

22. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

22.7 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins og felur m.a. í sér hættu á tapi sem orsakast getur af ófullnægjandi innri reglum, verkferlum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóðsins sem og starfsmannaáhætta. Skilvirkar leiðir til að takmarka rekstraráhættu eru skýrar innri reglur, starfslýsingar, verkferlar sem skilgreina verklag við helstu verkþætti og skýrt skipurit.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfsemina eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjorsreglum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum og heimildum til fjárfestinga.

22.8 Lausafjáraáhætta

Lausafjáraáhætta er hættan á því að sjóðurinn lendi í erfiðleikum við að mæta fjárhagslegum skuldbindingum sínum í náinni framtíð.

Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á stýringu lausafjáraáhættu og hefur hún innleitt stefnu til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum. Sjóðurinn stýrir lausafjáraáhættu með því að tryggja að hann eigi nægjanlegt laust fé til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum með því að greina og samræma tímasetningar greiðsluflæðis fjáreigna og skuldbindinga sjóðsins.

Eftirfarandi tafla sýnir útistandandi fjáreignir sjóðsins. Taflan er unnin út frá ónúvirtum samningsbundnum líftíma fjáreignanna ásamt vöxtum sem innheimtast af þeim.

	Vegið meðaltal virkra vaxta %	1-5 ár	5+ ár	Samtals	Bókfært verð
Fjármálagerningar					
31. desember 2015					
Óvaxtaberandi		9.014.624.160	0	9.014.624.160	9.014.624.160
Með breytilega vexti	3,50	138.891.286	1.460.829.527	1.599.720.813	1.599.720.813
Með fasta vexti	3,92	5.982.918.016	15.275.752.734	21.258.670.750	20.043.203.267
		<u>15.136.433.462</u>	<u>16.736.582.261</u>	<u>31.873.015.723</u>	<u>30.657.548.240</u>
Fjármálagerningar					
31. desember 2014					
Óvaxtaberandi		6.309.946.722	0	6.309.946.722	6.309.946.722
Með breytilega vexti	3,50	225.150.371	1.539.190.775	1.764.341.146	1.771.504.380
Með fasta vexti	4,10	4.688.403.226	14.252.264.893	18.940.668.119	18.413.054.155
		<u>11.223.500.319</u>	<u>15.791.455.668</u>	<u>27.014.955.987</u>	<u>26.494.505.257</u>

Fyrirvari er um breytingar á ofangreindum óvaxtaberandi eignum ef breytingar á vaxtastigi eru frábrugðnar áætlunum sem gerðar eru miðað við lok reikningskilatímabilsins.

22.9 Lífeyrstryggingaráhætta

Lífeyristryggingaráhætta er skilgreind sem hættan á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Með því að framkvæma svokallaðar tölfræðilegar hermun (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykktu sjóðsins.

Skýringar

23. Kennitölur

Yfirlit um kennitölur sjóðsins

	2015	2014	2013	2012	2011
Hrein raunávöxtun.....	7,86%	5,06%	5,19%	5,57%	3,52%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar sl. 5 ár	5,43%	4,49%	3,91%	0,82%	-0,12%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá upptöku deildaskipt. 1998.....	4,06%	3,84%	3,76%	3,67%	3,54%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar s.l. 10 ár	3,23%	3,51%	4,00%	4,38%	3,86%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráð verðbr. með breytil. tekjum	20,16%	14,01%	10,05%	3,32%	3,18%
Skráð verðbr. með föstum tekjum	45,74%	50,02%	49,54%	53,63%	54,32%
Óskráð verðbr. m/breytil. tekjum	9,11%	9,64%	8,64%	9,70%	10,02%
Óskráð verðbr. m/föstum tekjum	2,49%	1,03%	2,31%	0,22%	0,21%
Bankainnistæður	17,55%	19,18%	22,23%	24,55%	20,99%
Veðlán	4,96%	6,11%	7,23%	8,57%	11,28%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	91,69%	91,75%	92,02%	90,56%	89,17%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	8,31%	8,25%	7,98%	9,44%	10,83%
Fjöldi virkra sjóðfélaga:					
Aldursdeild.....	1909	1927	1950	1976	2000
Fjöldi lífeyrisþega:					
Aldursdeild.....	253	213	163	141	126
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	55,8%	50,9%	53,9%	52,6%	47,9%
Örorkulífeyrir	39,5%	43,1%	41,0%	41,1%	41,6%
Makalífeyrir	3,0%	3,8%	4,1%	5,0%	8,9%
Barnalífeyrir	1,7%	2,2%	1,1%	1,2%	1,7%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt:					
Aldursdeild:					
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar	-0,46%	-2,60%	-2,97%	-4,16%	-3,86%
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar	-0,89%	-5,31%	-6,59%	-8,72%	-9,39%

Sameiginlegt yfirlit

Ársreikningur

2015

Deildaskipt yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2015

Fjárhæðir í þúsundum króna	Hlutfallsdeild		Aldursdeild		Samtals	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Iðgjöld						
Iðgjöld sjóðfélaga	41.028	49.757	689.360	682.104	730.388	731.861
Iðgjöld launagreiðenda	154.556	184.389	1.051.978	1.046.443	1.206.534	1.230.832
Réttindaflutningur og endurgr.	(6.557)	(3.548)	783	(574)	(5.774)	(4.123)
	<u>189.028</u>	<u>230.598</u>	<u>1.742.121</u>	<u>1.727.972</u>	<u>1.931.149</u>	<u>1.958.570</u>
Lífeyrir						
Lífeyrir	2.190.395	2.295.723	256.601	217.676	2.446.996	2.513.399
Annar beinn kostn. vegna örorku ...	1.763	2.423	19.617	23.995	21.380	26.417
	<u>2.192.158</u>	<u>2.298.146</u>	<u>276.218</u>	<u>241.670</u>	<u>2.468.376</u>	<u>2.539.816</u>
Fjárfestingartekjur						
Tekjur af eignarhlutum	58.274	7.207	344.949	183.456	403.223	190.663
Vaxtatekjur og gengismunur	2.434.864	1.935.633	2.397.397	1.344.265	4.832.261	3.279.898
Breytingar á niðurfærslu	11.786	25.082	20.426	3.648	32.212	28.730
	<u>2.504.924</u>	<u>1.967.921</u>	<u>2.762.773</u>	<u>1.531.369</u>	<u>5.267.697</u>	<u>3.499.291</u>
Fjárfestingargjöld						
Skrifstofu- og stjórnunarkostn.	14.962	14.355	11.444	9.674	26.405	24.029
Önnur fjárfestingargjöld	8.344	9.157	7.034	12.644	15.378	21.802
	<u>23.305</u>	<u>23.513</u>	<u>18.478</u>	<u>22.318</u>	<u>41.783</u>	<u>45.831</u>
Rekstrarkostnaður						
Skrifstofu- og stjórnunarkostn.	72.505	69.566	55.456	46.881	127.962	116.447
Hludt. aðildarft. í rekst.kostn.	(42.286)	(41.854)	0	0	(42.286)	(41.854)
	<u>30.219</u>	<u>27.712</u>	<u>55.456</u>	<u>46.881</u>	<u>85.676</u>	<u>74.593</u>
Aðrar tekjur	20.243	19.377	21.399	20.106	41.642	39.482
Önnur gjöld	0	0	3.576	1.965	3.576	1.965
(Lækk)/hækk. fyrir óreglul. liði	468.511	(131.475)	4.172.565	2.966.612	4.641.076	2.835.137
Óreglulegar tekjur og gjöld						
Óreglulegar tekjur	0	27.816	0	0	0	27.816
(Lækk)/hækk á hr. eign á árinu	468.511	(103.659)	4.172.565	2.966.612	4.641.076	2.862.953
Hrein eign frá fyrra ári	<u>36.652.607</u>	<u>36.756.266</u>	<u>26.298.293</u>	<u>23.331.681</u>	<u>62.950.901</u>	<u>60.087.948</u>
Hrein eign í ársl. til gr. lífeyris	<u>37.121.119</u>	<u>36.652.607</u>	<u>30.470.858</u>	<u>26.298.293</u>	<u>67.591.977</u>	<u>62.950.901</u>

Deildaskiptur efnahagsreikningur 31. desember 2015

Fjárhæðir í þúsundum króna

	Hlutfallsdeild		Aldursdeild		Samtals	
	31.12. 2015	31.12. 2014	31.12. 2015	31.12. 2014	31.12. 2015	31.12. 2014
Eignir						
Fjárfesting						
Verðbréf með breytil. tekjum	1.289.172	955.513	8.874.793	6.200.970	10.163.965	7.156.482
Verðbréf með föstum tekjum	26.222.049	26.347.859	14.721.927	13.384.528	40.943.976	39.732.387
Veðlán	697.673	838.426	1.504.026	1.603.167	2.201.699	2.441.593
Bankainnistæður	8.389.263	7.922.421	5.321.277	5.028.526	13.710.539	12.950.947
	<u>36.598.157</u>	<u>36.064.218</u>	<u>30.422.022</u>	<u>26.217.191</u>	<u>67.020.179</u>	<u>62.281.409</u>
Kröfur						
Kröfur á launagreiðendur	12.631	13.903	130.133	108.977	142.764	122.880
Aðrar kröfur	1.558	0	9.698	0	11.256	0
	<u>14.189</u>	<u>13.903</u>	<u>139.831</u>	<u>108.977</u>	<u>154.020</u>	<u>122.880</u>
Aðrar eignir						
Rekstrarfjármunir	875	1.405	592	128	1.467	1.533
Sjóður og veltiinnlán	511.876	576.025	95.695	168.337	607.571	744.362
	<u>512.751</u>	<u>577.430</u>	<u>96.286</u>	<u>168.465</u>	<u>609.037</u>	<u>745.895</u>
Eignir	<u>37.125.097</u>	<u>36.655.551</u>	<u>30.658.140</u>	<u>26.494.633</u>	<u>67.783.236</u>	<u>63.150.184</u>
Skuldir						
Viðskiptaskuldir						
Aðrar skuldir	3.978	2.944	187.282	196.340	191.260	199.284
Skuldir	<u>3.978</u>	<u>2.944</u>	<u>187.282</u>	<u>196.340</u>	<u>191.260</u>	<u>199.284</u>
Hrein eign til gr. lífeyr. alls	<u>37.121.119</u>	<u>36.652.607</u>	<u>30.470.858</u>	<u>26.298.293</u>	<u>67.591.977</u>	<u>62.950.901</u>